

УДК 78.011.26.03"195/201"

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/65-3-17>**Сунь ЮАНЬ,***orcid.org/0009-0002-0359-8960**аспірант кафедри музикознавства та культурології
Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
(Суми, Україна) sunyuan@ukr.net*

ПОП-МУЗИКА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ: ЕВОЛЮЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Стаття присвячена проблемі поп-музики другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Мета роботи висвітлює еволюційні процеси та особливості поп-музики другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Для досягнення поставленої мети використано комплекс методів, зокрема загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація), які застосовувалися з метою з'ясування стану розробленості проблеми, характеристики поп-музики та конкретно-наукові (термінологічний аналіз та інтерпретація, історико-генетичний, ретроспективний, порівняльно-зіставний аналіз), що дозволили визначити базове поняття дослідження (поп-музика), висвітлити еволюцію поп-музики, окреслити її особливості та характерні ознаки.

У процесі дослідження було доведено, поп-музика (популярна музика, загальнодоступна музика) представляє собою вид сучасної масової культури та передбачає різноманітні стилі й жанри розважальної естрадної музики, яка відзначається простотою сприйняття, демократичністю, тяжінням до актуальних проблем, легкістю до запам'ятовування.

З'ясовано витоки поп-музики, які припадають на післявоєнний період (1950-ті) та встановлено провідних виконавців, зокрема Елвіс Преслі, Чак Беррі. У науковому доробку віддзеркалюються особливості поп-музики шістдесятих (гурт «Бітлз») та сімдесятих років (епоха диско). Представлено вплив електронної музики та захоплюючих відеокліпів, які заповнили поп-музику 1980-х років, а також наголошено на діяльності популярних виконавців дев'яностих. Сконцентовано увагу на поп-музиці початку ХХІ століття.

Представлено характерні ознаки поп-музики (мелодії, які піддаються запам'ятовуванню, відповідна лірика, життєрадісні ритми, доступність) встановлено, що повідною формою композиції в поп-музиці виступає пісня, тексти яких, зазвичай, присвячені особистим почуттям.

Ключові слова: *поп-музика, культура, еволюція, диско, мелодія, пісня, характерні ознаки поп-музики, друга половина ХХ – початок ХХ століття.*

Sun YUAN,*orcid.org/0009-0002-0359-8960**Postgraduate at the Department of Musicology and Cultural Studies
Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko
(Sumy, Ukraine) sumyuan@ukr.net*

POP MUSIC OF THE SECOND HALF OF THE XX – BEGINNING OF THE XXI CENTURIES: EVOLUTION AND FEATURES

The article is devoted to the problem of pop music in the second half of the twentieth and early twenty-first centuries. The purpose of the work is to highlight the evolutionary processes and features of pop music in the second half of the twentieth and early twenty-first centuries. To achieve this goal, the author used a set of methods, including general scientific methods (analysis, synthesis, generalization, systematization), which were used to determine the state of development of the problem, characteristics of pop music, and specific scientific methods (terminological analysis and interpretation, historical and genetic, retrospective, comparative and contrastive analysis), which allowed to define the basic concept of the study (pop music), to highlight the evolution of pop music, to outline its features and characteristics.

In the process of research, it was proved that pop music (popular music, publicly available music) is a type of modern mass culture and includes various styles and genres of entertaining pop music, which is characterized by ease of perception, democracy, attraction to topical issues, and ease of memorization.

The origins of pop music, which date back to the postwar period (1950s), have been identified, and leading performers, including Elvis Presley and Chuck Berry, have been identified. The scientific work reflects the peculiarities of pop music of the sixties (the Beatles) and seventies (the disco era). The influence of electronic music and exciting video clips that flooded pop music of the 1980s is presented, and the activities of popular performers of the nineties are emphasized. The attention is focused on pop music of the early twenty-first century.

The author presents the characteristic features of pop music (memorable melodies, appropriate lyrics, cheerful rhythms, accessibility). It is established that the leading form of composition in pop music is the song, the lyrics of which are usually devoted to personal feelings.

Key words: *pop-music, culture, evolution, disco, melody, song, characteristic features in music, the second half of the XX – beginning of the XXI century.*

Постановка проблеми. Захоплюючою силою, яка відображає культурні, соціальні та технологічні досягнення часу є поп-музика. Від запальних мелодій середини ХХ століття до оцифрованих бітів ХХІ століття, поп-музика постійно зазнає розвитку та зачаровує світову аудиторію. Поп-музика або популярна музика охоплює широкий спектр стилів, використовуючи зрозумілі тексти та мелодії, які доступні для запам'ятовування. Широка популярність поп-музики перетворила її на глобальне явище, котре формує культурні норми, а також відображає дух часу.

Особливої актуальності набувають питання становлення та розвитку поп-музики, оскільки остання має вирішальне значення для всебічного розуміння жанру та його впливу на суспільство. Вивчення представленої проблеми може призвести до більш критичного сприйняття поп-музики як виду мистецтва, сприяти позитивним змінам в індустрії, а також зростанню та розвитку музики в цілому.

Аналіз досліджень. Особливе значення для осмислення досліджуваного феномену мають праці українських науковців, які розглядають економічні, політичні та соціокультурні передумови в сучасній популярній музиці (О. Бойко), а також особливості масової музики як культурного й соціального феномена (Т. Сідлецька). Цінними стали розвідки В. Тормахової, яка фокусує увагу на особливостях інтерпретації в поп-музиці. Аспектно дотичними стали надбання М. Довжинець, яка узагальнює сутність української популярної музики в контексті євроінтеграції української культури. Історичний контекст поп-музики порушується в роботі С. Кислої. Проте, враховуючи не значку кількість праць, які концентруються на дотичних питаннях щодо запропонованого дослідження, актуальним на часі є розгляд проблеми поп-музики другої половини ХХ – початку ХХІ століття.

Мета статті. Висвітлити еволюційні процеси та особливості поп-музики другої половини ХХ – початку ХХІ століття.

Методологія дослідження спирається на загальнонаукові (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація) методи дослідження, які застосовувалися для з'ясування стану розробленості проблеми. Окремий спектр складають конкретно-

наукові методи, зокрема: термінологічний аналіз та інтерпретація, що використовувалися для визначення понять дослідження; історико-генетичний та ретроспективний аналіз, які дозволили висвітлити еволюцію поп-музики; порівняльно-зіставний аналіз, що застосовувався з метою окреслення особливостей та характерних ознак поп-музики.

Виклад основного матеріалу. Термінологічний аналіз та інтерпретація наукової думки надає можливість наголосити, термін **поп-музика** сягає своїм корінням середини 1950-х років, з'явившись як окремий жанр. За М. Дружинець поп-музика (англ. popular music – популярна, загальнодоступна музика) передбачає різноманітні стилі й жанри розважальної естрадної музики. У сучасному трактуванні поп-музика є галуззю легкої розважальної музики. Автор надає загальні ознаки поп-музики, а саме простота сприйняття, демократичність, тяжіння до актуальності проблематики у віршованих текстах пісень, стандартизованість музично-поетичної мови (Дружинець, 2018: 27).

На основі історико-генетичного та ретроспективного аналізу нами було встановлено, вперше термін **поп-музика** прозвучав у 1926 році в англійській мові. Однак, заглиблюючись в історичний контекст, безпосереднім попередником поп-музики була народна музика, а також вуличні романси та балади (Герасимова).

Народження сучасної поп-музики ознаменувала повоєнна епоха, яка припадає на 1950-ті роки. Музичну сцену заповнило нове звучання та енергія таких виконавців, як Елвіс Преслі та Чак Беррі. Вони синтезували елементи рок-н-ролу, ритм-енд-блюзу та кантрі. Нами було встановлено, що саме в 1950-ті роки закладається основа для подальшого становлення поп-музики, розвиток якої відбувається в наступні десятиліття. Поп-музика мала на меті задовольнити широку аудиторію. Запозичивши впливи різних музичних стилів, таких як рок-н-рол, ритм-енд-блюз, кантрі та соул, поп-музика прагнула створити більш доступне та комерційно-життєздатне звучання (Бойко; Кисла, 2018: 104).

Застосування загальнонаукових методів дослідження надало змогу з'ясувати, в 1960-х роках ХХ століття поп-музику охопила культурна революція. Гурт «Бітлз», який характеризувався

новаторськими музичними експериментами, визначили звучання десятиліття. Їхній вплив відлунював світом, надихаючи безліч митців розширювати кордони та досліджувати нові звукові території. Поряд з «Бітлз» впливовими гуртами були «Роллінг Стоунз», «Біч Бойз» та «Мотаун». Останні формували різноманітний ландшафт поп-музики, поєднуючи елементи соулу, фольку та психоделії.

За результатами порівняльно-зіставного аналізу встановлено, 1970-ті роки стали свідками підйому диско. Так, під диско ми називаємо жанр, який поєднав танцювальні ритми з розкішною оркестровкою. Такі виконавці, як Донна Саммер, Глорія Гейнор домінували в хіт-парадах, створюючи особливе звучання, яке стало синонімом епохи. Під таким кутом зору, можемо зауважити, поп-музика 1970-х років була відома своїми пульсуючими бітами та свободою (Napier-Bell, 2015: 224–230).

Натомість, завдяки вдосконаленню синтезаторів та драм-машин, хвилю електронної музики принесли 1980-ті роки. Футуристичне звучання, яке уособлювало означений час, створили гурти “Depeche Mode”, “Duran Duran” та “New Order”. Більш того, 80-ті роки XX століття були десятиліття музичного телебачення (MTV). Встановлено, що MTV здійснило революцію в музичній індустрії, зробивши поп-музику більш візуальною та доступною для широкої аудиторії. Культові кліпи від Майкла Джексона “Thriller” до Мадонни “Like a Prayer” стали невід’ємною частиною поп-культури 1980-х років.

На основі історико-генетичного та ретроспективного аналізу, а також узагальнюючи теоретичні аспекти проблеми дослідження нами було доведено, що поп-музика 1990-х років поєднала різно-

манітні жанри. Так, гурти “Nirvana” та “Pearl Jam” вивели на перший план альтернативний рок. Водночас, наповнювали душевні мелодії сучасними бітами R’n’B-артисти, такі як Boyz II Men, TLC та Мерая Кері. Наголосимо, період 1990-х років доповнив поп-музику такими виконавцями, як Вітні Г’юстон, Селін Діон, які залишили незгладимий слід на поп-ландшафті завдяки своїм потужним голосам та яскравим хітам (Doggett, 2015: 66–80).

На початку нового тисячоліття музична індустрія пережила цифрову революцію, яка змінила спосіб створення, споживання та розповсюдження музики. Поява таких платформ, як Napster, iTunes, а згодом і стрімінгових сервісів, змінила музичну індустрію. Поп-музика стала більш глобальною, ніж будь-коли раніше. Міжнародну аудиторію захопили Шакіра, Рікі Мартін, “Blackpink” та інші.

Таким чином, ми можемо говорити, історія поп-музики засвідчує її постійно еволюціонуючу природу та здатність захоплювати і резонувати з аудиторією різних поколінь. Починаючи з рок-н-ролу 1950-х років і закінчуючи цифровою епохою XXI століття, поп-музика постійно переосмислює себе, залишаючись потужною силою у формуванні популярної культури. Поп-музика, безсумнівно, продовжуватиме адаптуватися, вбираючи в себе нові звуки, технології та культурні впливи, зберігаючи свою актуальність і вплив у глобальному масштабі (Тормахова, 2017: 35).

Висвітливши еволюцію поп-музики, в контексті нашого дослідження, доцільно звернути увагу на характерні ознаки останньої, які ми узагальнюємо в таблиці 1 (див. табл. 1 «Характерні ознаки поп-музики»).

Так, на основі аналізу та систематизації таблиці 1 «Характерні ознаки поп-музики» ми

Таблиця 1

Характерні ознаки поп-музики

Ознака	Характеристика
Мелодії, що запам’ятовуються	Поп-музика актуальна простими та повторюваними мелодіями. Вони створюються для швидкого і миттєвого запам’ятовування. Простота та повторюваність мелодій викликають емоційний відгук та змушують слухачів підспівувати або танцювати в ритм пісні.
Доцільна лірика	Поп-пісні часто обертаються навколо близьких тем, таких як кохання, розчарування, особистий досвід тощо. Як наслідок, поп-музика спроможна передавати людський стан у спосіб, який резонує з широкою аудиторією, захоплюючи емоції та розповідаючи історії, з якими слухачі можуть співпереживати.
Життєрадісні ритми	Поп-музика, зазвичай, характеризується енергійними та оптимістичними ритмами. Темп, як правило, від помірного до швидкого, що створює особливі ритмічні відчуття, які спонукають слухачів до руху і навіть танцю.
Доступність	Поп-музика використовує прості структури пісень. Вони відбивають легке впізнаване аранжування, а саме куплет-приспів-міст. Така простота робить поп-пісні доступними для широкого кола слухачів. Більш того, їх легко не тільки підспівувати, а й можливо передбачати структуру.

можемо стверджувати, однією з визначальних характеристик поп-музики є її зосередженість на мелодійних гачках і приспіві. Означені елементи ретельно продумані. Вони викликають резонанс у слухачів, створюючи звукові образи, які закарбовуються в масовій свідомості. Поп-пісні часто демонструють сильне відчуття структури, дотримуючись схеми куплет-приспів-міст, що полегшує запам'ятовуваність і потенціал для наспівування. Більш того, виробництво поп-музики, як правило, відшліфоване. Воно використовує студійні технології, електронні інструменти та інноваційні звукові прийоми.

Основною і практично єдиною формою композиції в поп-музиці є пісня, яка будується за конкретною схемою. Важливу роль у поп-музиці відіграє ритмічна структура. Так, низка поп-пісень створюється для танців. Як наслідок, вони мають чіткий, незмінний біт. Середня довжина пісні, як правило, триває від двох до чотирьох хвилин.

Завдяки своїй здатності розвиватися і вбирати в себе впливи різних жанрів та культурних контекстів, поп-музика залишається актуальною і сьогодні. На нашу думку, цінність поп-музики полягає в передачі духу кожної епохи, культурному впливові та глобальному охопленні. Свої міркування ми пояснюємо тим, що поп-музика має надзвичайну здатність долати географічні та культурні кордони. Культові поп-артисти, такі як Майкл Джексон, Мадонна, Бейонсе та інші стали культурними іконами, формуючи моду, танці та суспільні норми. Крім того, технологічний прогрес, особливо Інтернет, соціальні мережі, сприяли глобальному поширенню, споживанню поп-музики, що дозволило артистам з різних куточків світу досягти міжнародної слави і визнання (Сідлецька).

Більш того, захопливим і непередбачуваним видається майбутнє поп-музики. Адже з розвитком технологій та постійним злиттям жанрів,

поп-музика постійно охоплює інноваційні звукові горизонти. Нові виконавці кидають виклик конвенціям, поєднуючи елементи різних культурних традицій та використовуючи інноваційні технології виробництва. Вплив стрімінгових платформ і соціальних мереж продовжуватиме формувати спосіб створення, розповсюдження і споживання поп-музики.

Висновки. Застосування загальнонаукових та конкретно-наукових методів дослідження надали змогу висвітлити еволюційні процеси та особливості поп-музики другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Доведено, поп-музика – це вид сучасної масової культури, яка виникла в 1950 роках на території США та Великої Британії. Витоками поп-музики є джаз і рок-н-рол, а також різні види танцювальної музики. З'ясовано, що поп-музика другої половини ХХ – початку ХХІ століття зазнала значних трансформацій, що відображали культурні, технологічні та суспільні зрушення. Становлення поп-музики (1950-ті) відбулися під впливом Елвіса Преслі та Чака Беррі, які поєднали рок-н-рол, ритм-енд-блюз і кантрі. У шістдесятих роках «Бітлз» та інші впливові гурти переосмислили поп-музику завдяки експериментальному звучанню. Сімдесяті відкрили яскраву епоху диско. Натомість, вісімдесяті роки вивели на перший план електронну музику та візуально захоплюючі відеокліпи. У дев'яностих співіснували гранж, R&B та з'явилися поп-диві. У свою чергу, ХХІ століття принесло цифрову революцію та глобальний феномен поп-музики.

Серед характерних ознак поп-музики було виокремлено мелодії, які піддаються запам'ятовуванню, відповідна лірика, життєрадісні ритми, а також доступність та привабливість. Встановлено, що повідною формою композиції в поп-музиці виступає пісня, тексти яких, зазвичай, присвячені особистим почуттям.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко О. World Music: економічні, політичні та соціокультурні передумови розвитку етнічних тенденцій у сучасній популярній музиці. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27664/14-Boiko.pdf?sequence=1>
2. Герасимова К. Місце музики масових жанрів у формуванні культурних пріоритетів сучасної учнівської музики. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5855/Gerasimova.pdf?sequence=1>
3. Дружинець М. Українська популярна музика в контексті євроінтеграції української культури. *International Scientific and Practical Conference "WORLD SCIENCE"*, 2017. Vol. 4. С. 4–7.
4. Кисла С. Діалог етно- та поп-культури у музичному мистецтві ХХ–ХХІ століть. *Молодий вчений*, 2018. № 2(52). С. 103–106.
5. Сідлецька Т. Особливості масової музики як культурного й соціального феномена. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/>
6. Тормахова В. Особливості інтерпретації в поп-музиці. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*, 2017. № 1. С. 32–36.
7. Napier-Bell Simon. Ta-Ra-Ra-Boom-De-Ay: The Dodgy Business of Popular Music. London: Unbound, 2015. 400 p.
8. Doggett Peter. Electric Shock: From the Gramophone to the iPhone – 125 Years of Pop Music. London: Bodley Head, 2015. 172 p.

REFERENCES

1. Boyko O. World Music: ekonomichni, politychni ta sotsiokulturni peredumovy rozvytku etnichnykh tendentsiy u suchasniy populyarniy muzytsi. [World Music: economic, political and sociocultural prerequisites for the development of ethnic trends in contemporary popular music]. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27664/14-Boiko.pdf?sequence=1>. [in Ukrainian].
2. Herasymova K. Mistse muzyky masovykh zhanriv u formuvanni kulturnykh priorytetiv suchasnoyi uchnivskoyi muzyky. [The place of music of mass genres in the formation of cultural priorities of modern school music]. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5855/Gerasimova.pdf?sequence=1>. [in Ukrainian].
3. Druzhynets M. Ukrayinska populyarna muzyka v konteksti yevrointehratsiyi ukrayinskoyi kultury. [Ukrainian popular music in the context of European integration of Ukrainian culture]. International Scientific and Practical Conference “WORLD SCIENCE”, 2017. Vol. 4. S. 4–7. [in Ukrainian].
4. Kysla S. Dialoh etno- ta pop-kultury u muzychnomu mystetstvi XX–XXI stolit. [Dialogue of ethno- and pop culture in the musical art of the XX–XXI centuries]. *Molodyy vchenyy*, 2018. № 2 (52). S. 103–106. [in Ukrainian].
5. Sidletska T. Osoblyvosti masovoyi muzyky yak kulturnoho y sotsialnoho fenomen. [Peculiarities of mass music as a cultural and social phenomenon]. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/>. [in Ukrainian].
6. Tormakhova V. Osoblyvosti interpretatsiyi v pop-muzytsi. [Peculiarities of interpretation in pop music]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: Mystetstvoznnavstvo*, 2017. № 1. S. 32–36. [in Ukrainian].
7. Napier-Bell Simon. *Ta-Ra-Ra-Boom-De-Ay: The Dodgy Business of Popular Music*. London: Unbound, 2015. 400 p.
8. Doggett Peter. *Electric Shock: From the Gramophone to the iPhone – 125 Years of Pop Music*. London: Bodley Head, 2015. 172 p.